

kívánságok és szükségletek jobb megismerése érdekében (Avanti után V. Z. jan. 21.). — *La Revue de la Presse*: 1917 febr. 15. kezdve Genfben jelenik meg szemelvényekkel a legnagyobb európai lapokból. — *Le plus grand monde*. Nouvelle Revue Internationale. (1917 ápr.-ban indult meg. — *Post bellum*: új svéd, német, angol és francia nyelven megjelenő béke-folyóirat az amerikai Ford eszméinek szolgálatában (febr.). — *Revue d'Autriche* címmel nov.-ben új félhavi folyóirat indult meg P. Zifferer szerkesztésében és a Manz-féle cég kiadásában. Kizárólag francia nyelven írt cikkeivel az ellenséges külföldet óhajtja felvilágosítani az osztrák viszonyokról (V. Z. nov. 23.). — *The Bridge* (a híd) címmel H. G. Scheffauer (Berlin-Friedenau) angol nyelven félhavi «európai» folyóiratot indított meg a nemzetek szellemi közeledése érdekében nk. munkatársakkal, köztük A. B. Yolland-Bpest (a V. Z. júl. 12. sz. tartózkodással fogadja).

Kemény Ferenc.

KÜLFÖLDI LAPOKBÓL.

A gyártelepek gyermekei. A mának égető kérdése, milyen tanítás és nevelés illeti meg a gyártelepek gyermekét. Más testet örökölt a kis fehér rabszolga, máskép fejlődik a lelke ott a zakatoló gépek légkörében. Testileg irigyléreméltó ellentéte a falu üde gyermeke; szellemileg pedig mintha nemcsak fokozati különbséget látnánk köztük és városi iskolák kis tudósai közt. Az egyed erősen megköveteli most jogait, az egyéni tanítás és nevelés új útjai ágazodnak be oda, hol a kohók közt a műzsák és gráciák helyett a mindennapi kemény munka ridegséget lehel a gyermeki lélekbe. Akit közülünk a sorsa odavetett nevelőnek, az sok és nagy munkával, egészséges idegekkel virágot fakaszthat a hideg talajból és megfigyeléseivel szolgálatot tesz a pedagógiának. Útmutatónak jó lesz *Heinrich Kautz* könyve *Um die Seele des Industriekindes* (Donauwörth, 1918, L. Auer, 235 l. — L. Pharus 1918, 9. füzet.) A képzelet odaszáll a 70 gyermekes osztályokba, ahol a padokból fakó, keskeny oroák, idomtalan nagy homlokok és alaktalan koponyák tekintenek felénk meredt, bábész szemökkel. Elgörbült hátgerincek, vékony karok és lábak lötyögnek szánalmas ruhadarabokban, mikor hazafelé mozog fáradtan a gyermekesereg. Azaz, hogy nem egyformák ők. Van köztük hangos is, rágyogó szemű, önálló gyermek, aki könyökével tör magának pályát az élet útjain. Az emberi szellem Phönix-e dacol bennök a környezettel. Ez az aktív típus. A legtöbbje passzív természet, alkotó erő nélkül való, aki úgy fél az iskolától, mintha szellemjárások tanyája volna. És a harmadik típus, melyet pathológiainak nevez a szerző, egyenesen ijesztő a maga durvaságával, vad ösztöneivel. Holt pont körül mozog ezeknél a nevelő munkája. Mintha aludnék a lelkek — álmok nélkül. A zord való elhesegeti bölcsőjük mellől a képzelet játékeit; a gyermek tündérvilágát elriasztja a füst, a pőrölyütés. Nincs ott mese, nem ér rá az apa gyengéd apai ölelésre, a dédelgető anyai csók hiányában megfagy

a kedély minden nemes palántája. Madárdal helyett a fonográf recsegését hallgatja. Az ég csillagjait nem nézi, csak a kémények szikrái kápráztatják szemét. A természet szépségei iránt nincs érzéke és erkölcsi, vallási fogalmai ködfoltok. Az önzés, irigység, káröröm karmaival kapaszkodik bele az életbe. — Nem is folytatom a rajzot. Sötét, vigasztalan a kép. Csodát művelhet itt az iskola — 25 tanuló osztályokban. Mert a normális gyermekekben élnek és működnek a rejtett energiák. Csak tudnának maguknak utat törni! Kitarás és vágy a cselekvésre jellemzi őket. S aki odaadással vezeti, neveli őket, még kedélyviláguknak is teremthet éltető napot. Az érzéseknek és érzelmeknek egész skálája ragyog fel olykor-olykor a sápadt arcokon. Fogalmi körük a városi gyermekéhez képest végtelenül szegény és teljesen elűt a falusi gyermekétől. Tág tere nyílik itt a kísérleti neveléstudománynak és tág tere nyílik az alkotó munkának a pedagógus számára. Nyilvánvaló, hogy a gyártelepeken különleges feladata lesz az iskolának.

Teveli Mihály.

Az osztrák középiskola a háború után. A bécsi Tudományos Klub előadótermében okos szavak hangzottak el az osztrák középiskola jövőjéről. Még a háború folyamán, 1917 legelején (Monatsblätter des Wissensch. Klub in Wien, XXXVIII. évf., 11—12.) Dr. Albert Zipper tanár felolvasásának alaphangjában a lassú, nyugodt reform szükségére csendül végig. Ne legyen kísérletezések tárgya a fejlődő lélek; a kor szavát azonban meg kell értenünk. Hadd szabaduljon meg az iskola a lélek szabad röptét akadályozó tehertől: ellenben maradjon meg minden, ami valódi műveltséggel tölti meg a szellemet, mindaz, ami a kedélyt nemesíti, az értelmet élesíti, az önértetet emeli, a tettekézséget erősíti és a jellemet tökéletesíti. Csodálkozik a természettanárak nyugodtságán, hogy még mindig megelégszenek heti 2 órával, mikor most már az egészségtan is helyet követel magának az anatómiával kapcsolatban. A szellemet élénk megfigyelésre készítő rajznak nagyobb teret kíván és gyakorlatibb irányt hirdet a matematika túlságosan teoretizáló tanításmódja helyett. Ezt a tárgyat egyébként befejezné a kormánytanácsos a VI. osztállyal. Helyesléssel fogadnók mi is a történelemmel kapcsolatos részletesebb rajzát az újkor politikai átalakulásainak, földrajzi, nemzeti-ségi, közgazdasági és kereskedelmi érdekek kidomborításával és pedig előtérbe helyezésével a hazai viszonyoknak. Nincs megelégedve a latin nyelv tanításának eredményével. Nem tudják a tanulók latin nyelven kifejezni gondolataikat (!). A görög irodalom és műveltség nagy jelentőségét hangsúlyozva, csatlakozik a berlini egyetem szlávistájának, Brücknernek nézetéhez, hogy a görög nyelvet (nem irodalmat) törölni kell a középiskola tárgyai közül. Magas lendülettel szárnyal az előadó nyelve, mikor a népek és nemzetek kölcsönös megértéséről szól. A modern nyelveknek és külön erre a célra szervezendő olvasóköroeknek vezető tanárai termékenyítsék meg idegen népek irodalmának ismertetésével a tanuló fogékony lelkét ebben az irányban. Ne hintsük el a gyűlölet magvát egymás között. A nemzetek kölcsönös megértése, a lelkeket átható szeretet majd újból felépíti azt, amit a hosszú háború lerombolt. A vízőzön szi-